

Barn av vår tid

Viktor Frisk med Malin Karim

Barn av vår tid

Bokförlaget Forum

Av Viktor Frisk har tidigare
utgivits på Bokförlaget Forum:

Min superkraft 2017

Tillsammans med Samir Badran
på annat förlag:

Samir & Viktor 2018

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm

www.forum.se

info@forum.se

Copyright © Viktor Frisk & Malin Karim 2025

Omslag: Kerstin Hanson

Foto omslag, framsida: Gabriel Liljevall

Foto omslag, baksida: Privat

Foton bildark: Bildark 1 sidan 16, Magnus Ragnvid. Bildark 2 sidan 3, Annika Berglund. Bildark 2 sidan 16, Andreas Goliat.

Övriga bilder privata eller fotograf okänd. Förlaget har försökt finna rättighetshavarna för samtliga publicerade bilder. Skulle vi ha missat i något fall beklagar vi detta och ber de berörda rättighetshavarna att höra av sig.

Tryckt hos ScandBook EU, 2025

ISBN 978-91-37-16025-2

Första tryckningen

PROLOG

I taket snurrar en discolampa, kastar ett skimmer över väggarna i det gryningsljusa rummet. Jag har precis vaknat på en soffa – någons soffa, i någons lägenhet, någonstans i Stockholms innerstad. Bredvid mig finns två personer jag inte känner, men som under natten var mina bästa vänner. Vi är inte ensamma. Runt om i lägenheten ligger folk och sover. På golvet, i fåtöljer, i sängen. Tomma lustgastuber ligger utspridda och på bordet syns rester av kokain bredvid en hoprullad sedel.

Jag sätter mig upp och ser mig omkring. Minnena från kvällen är fragmentariska. Ångesten trycker över bröstet, pulserar genom kroppen. Vad fan har jag gjort? Vad har jag sagt? Finns det något jag borde skämmas för? Jag gräver fram telefonen ur fickan. Den är avstängd. När jag får igång den möts jag av hundra missade samtal. De flesta från mamma. Jag scrollar igenom mina meddelanden, letar efter ledtrådar. Vem har jag snackat med? Vem har jag messat? Jag försöker pussla ihop gårdagskvällen med hjälp av mobilens historik.

Munnen är torr, ögonen svider. Jag drar handen genom håret och går ut till hallen. När jag lyfter blicken möter jag min egen spegelbild. Tomma, livlösa ögon stirrar tillbaka. Jag känner inte killen i spegeln. Hur fan hamnade jag här? Vem har jag blivit?

Utåt sett är jag på toppen av världen. En artist med en framgångsrik karriär. Tjejer flockas runt mig och vill dra med mig hem. Jag har fått allt jag någonsin drömt om och mer därtill. Allt som i andras ögon är den ultimata framgången.

Jag är någon men ändå ingen. Jag är inte lycklig. Jag är tom inombords. Jag har tappat greppet och fallit handlöst. Festerna, ketaminen, lustgasen och verklighetsflykten har tagit över mitt liv.

Allt det måste få ett slut nu. För en sak vet jag: om jag inte slutar nu så kommer killen i spegeln aldrig få uppleva sin tjugosjuårsdag.

2012

I

När tåget dundrade in på stationen ökade mitt redan bultande hjärta tempot. Det slog med så hårda slag att jag var säker på att det inte bara var jag som hörde det.

Solen sken och Eskilstuna visade sig från sin bästa sida. För en sekund ångrade jag mig nästan. Men bara nästan. För även om solen sken så skuggades staden av minnen från alla år då så många människor talat om för mig att jag inte dög. Nu skulle jag visa den här jävla staden. De skulle få se vem de hade att göra med. Jag var livrädd men beslutsam och min längtan efter revansch var trumfkortet som slog ut all tvekan.

Väskorna vägde tungt i händerna när jag klev ombord men stegen var lätta. Jag hade hoppats få se mina föräldrar vinka av mig men de hade valt att stanna hemma. Det var deras sätt att visa att de inte ville att jag skulle åka. När orden inte räckte till för att få mig att stanna fick deras frånvaro tala för dem. Jag hade velat att de skulle förstå varför jag måste lämna staden, sjutton år gammal, utan mer på fickan än en blogg som växte och en känsla av att jag var tvungen att åka för att inte gå under. Så länge jag kunde minnas hade jag känt att jag var på fel plats. Jag var fel för den här stan. Men i Stockholm fanns fler som jag, som stod ut och ville något mer. I Stockholm kände jag mig för första gången som en del av en gemenskap och jag var fast besluten om att det skulle bli mitt nya hem.

På platserna snett framför mig i tåget satt en liten pojke och en äldre kvinna som förmodligen var hans mormor. Hans ljusa hår som stack fram under en mörkblå keps fick honom att påminna om mig själv som liten. Lilla Viktor som var glad, sprallig och hade tusen idéer. Men som också bar på en sorg över att inte passa in. Pojken pekade ivrigt ut genom fönstret och den äldre kvinnan lutade sig mot honom för att se.

Jag försvann tio år bakåt i tiden och såg mig själv och min mormor Berit framför mig. Fast vi satt inte på ett tåg utan gick på gångvägen från skolan på väg hem till henne. På ängarna runt oss susade gräset i vinden och i hagarna betade kor och hästar. Vi gick förbi ensamma hus med stora trädgårdar och naturen inpå dörren.

Jag pratade och pekade, babblade på om allt som rusa-
de genom min aktiva hjärna. Mormor lyssnade tålmodigt medan hon bar min ryggsäck i sin arbetsmärkta, knotiga hand. När hon såg på mig kändes det alltid som att hon såg bortom allt prat och all bubblighet och verkligen såg den lilla killen som var så ledsen över att inte passa in, men som inte kunde sätta ord på det. Som inte fick vara med och som hela tiden fick höra hur jobbig han var. Mormor hade själv varit mobbad under sin skoltid, på grund av att hon hörde och såg dåligt. Hon hade både glasögon och hörapparat. Därför visste hon hur hårt ett barn kunde kämpa för att dölja vad den sortens utanförskap gjorde med en. Hon visste vad det gjorde med en att vara annorlunda.

Att min mormor hade haft ett tufft liv gjorde henne ännu mer empatisk och inkännande och när vi gick där på gångvägen förstod hon precis hur jag kände.

”Hur var det i skolan idag?” frågade hon när jag tystnade en stund.

Jag sparkade på en sten och försökte le. Jag kunde inte säga att jag hade fått gå ut ur klassrummet för att jag störde när vi skulle läsa högt. Jag kunde inte heller säga att jag störde för att jag skulle slippa läsa högt. Jag kunde inte säga att jag hade svårt att forma bokstäverna på pappret till ord lika snabbt som mina vänner. Jag kunde inte säga hur det kändes. Men när jag tittade upp på mormor såg jag i hennes blick att hon förstod ändå. Hon log mot mig och sa:

”Nu går vi hem och gör strövgodis.”

I mormors prydligt städade kök mätte jag upp en kopp med havregryn, O’boy-pulver, socker och en klick smör. Mormor ställde den i mikron och sedan satte vi oss vid köksbordet med koppen mellan oss och varsin sked.

”Du vet Viktor, man får inte ge upp”, sa mormor mellan skedarna. ”Ibland är livet hårt men du ska veta att allt går över. Det blir bättre, jag lovar.”

Jag nickade. Och jag tänkte att det mormor inte visste var att varje dag kändes som en evighet för mig. Jag hade inte tålamod att vänta en evighet eller hur många evigheter det nu skulle ta för att det skulle bli bättre. Jag avskydde skolan. Jag längtade tillbaka till när jag var liten och allt i livet handlade om att leka. När det inte fanns någon press eller några krav på att lära sig.

När kvällen kom och jag hade ätit upp pannkakorna som mormor gräddat, följde hon mig hem. När vi kom gående såg jag pappa stå utanför vårt hus i Stora Sundby. Han hade radion på högsta volym och en hammare i handen. Med en blick på trätrallen som låg utlagd runt huset kliade han sig lite i huvudet, lade ner hammaren och tog en djup klunk ur en ölflaska. Så fick han syn på mig och mormor när vi kom in i trädgården och ropade över radions skränande ljud:

”Viktor! Kom och kolla, farsan håller på att bygga byns bästa och största veranda!”

2

Fyra nioåringar gick med blickarna riktade neråt i marken som om de sökte efter något. Och det gjorde de. Med stor koncentration plockade de upp alla cigarettfimpar de kunde hitta och lade dem i en liten plasthink. Jag var en av de fyra och möjligtvis var det jag som hade tagit initiativet till det här äventyret. Jag hade märkt att när jag hittade på saker, ju häftigare desto bättre, så kunde jag få kompisar med mig och slapp vara ensam.

”Wow!” skrockade jag högt medan jag höll upp en halv cigarettfimp som låg i en blomkruka vid en av skolans ingångar.

Mina tre kumpaner hoppade glatt runt och Nathalie kom genast fram med hinken där jag försiktigt lade ner fimpen. Nu var vi nöjda, vårt jobb var gjort. Tillsammans försvann vi in i skogen som låg intill skolan. Vi traskade över mossa, grankvistar och hala stenar för att ta oss så långt in vi kunde. Det vi skulle göra var hemligt och inte för vuxnas ögon.

När vi hade kommit en bra bit in bland träden kände vi oss till slut säkra på att ingen skulle kunna se oss. I skydd av en gran tog vi upp varsin fimp och jag plockade upp en tändsticksask ur fickan.

”Men hur gör man?” frågade Nathalie.

”Man andas in. Så här”, sa jag och satte fimpen mellan

läpparna, tände stumpen medan jag drog in luft och sedan puffade ut röken.

Hostande och med tårar i ögonen gjorde jag det en gång till. Det smakade hemskt.

Mina tre kompisar härmade mig och snart hostade vi alla fyra helt utan kontroll. Det var så äckligt. Varför höll vuxna på med något som smakade så illa? Men jag kämpade på med ett munbloss till och tyckte precis att jag började få in den rätta stilen när en röst fick oss att hoppa till.

”Vad håller ni på med?!”

Strax bakom oss stod Annas mamma. Ingen av oss svarade men vi släppte cigaretterna blixtnabbt och stirrade envist ner i den barrtäckta marken med kinder som var röda av att ha blivit påkomna. Nathalie började gråta. Vi visste att det var fel men när vi såg Annas mammas min insåg vi hur fel. Men då borde väl inte vuxna heller röka om det var så farligt som det kändes?

”Det här är inte bra, vems idé var det?” sa Annas mamma strängt.

Jag stirrade ner på mina fötter. Nu skulle jag få skulden igen. Det var alltid samma sak. Helt plötsligt hade jag gjort något fel och alla blev arga.

Det gick alltid så fort. Jag fick en idé eller tanke och innan jag hann tänka efter om det var bra eller inte så gjorde jag något. Att det inte var bra visste jag först efteråt. Som nu. Nathalie grät fortfarande och vi andra stod helt tysta. Annas mamma var arg och ställde upp oss på ett led.

”Nu följer ni med mig!”

Det var inte lönt att protestera, utan vi fick stå där på rektorns kontor och ta emot skarpa tillsägelser. Föräldrar ringdes dit och de tittade på mig med hårda blickar. Men ingen sa något, de bara tog sina barn och ryckte dem bort från mig som om jag bar på något som smittade.

Mamma kom för att hämta mig. Jag väntade mig en utskällning men i stället var hon tyst hela vägen hem. Den tystnaden var värre än alla utskällningar i världen. Besvikelsen gick nästan att ta på och jag förstod att jag hade svikit henne. Igen. För det var inte länge sedan jag hade gett mig ut för att panga sönder gatlamporna i närheten av vårt hus. Eller snattat tuggummi i den lokala affären. För mig var det som att alla dessa saker bara hände. Det var aldrig meningen och jag tänkte inte så mycket på vad det var jag egentligen gjorde. Allt kom ur en energi jag inte kunde hantera, från en nyfikenhet på vad som hände om man gjorde så eller så.

På kvällen kom mamma in på mitt rum men det blev ingen utskällning då heller. Jag önskade nästan att den skulle komma, det var bättre än att gå och vänta. Hon var trött på rösten när hon förklarade det jag redan visste. Att smygröka i skogen var inte en bra grej. Jag kunde bara nicka.

Hon såg på mig med ledsna ögon. Det var som om hennes uppgivenhet stack i min hud som små, små nålar och jag ville bara ställa allt till rätta igen.

”Jag ska vara duktig imorgon, jag lovar, mamma. Imorgon ska jag göra allt rätt och bra igen”, sa jag i ett försök att döva smärtan.

Mammas ögon var blanka som om hon försökte hålla tillbaka tårar. Hon klappade mig över kinden och sa:

”Det blir bra, Viktor. Men jag tror att du kanske behöver en hobby. Något där du får ut all den här energin.”

3

Min fötter vek sig inåt på isen och de hårda skridskorna gjorde ont. Andra killar i min ålder åkte runt mig som om de aldrig gjort något annat. Varje gång jag försökte ta några tag försvann isen under fötterna och min rumpa, rygg eller ena armen fick ta emot smällen.

Jag fäktade med armarna för att försöka hålla balansen men det var hopplöst. Jag höll hårt i sargen och suckade. Varför kunde jag inte vara bra på någonting?

När jag försökt mig på fotboll visade det sig att jag var rädd för bollen och sprang åt andra hållet så fort den kom emot mig. Nu ville pappa att jag skulle testa hockey, han var övertygad om att det var rätt sport för mig. Jag hade inget som helst intresse av hockey egentligen, jag ville bara göra honom glad. Kanske kunde vi ha det gemensamt nu? Och kanske skulle jag då sluta göra honom besviken. Och för mammas skull kanske det här kunde bli min hobby.

Fötterna hade nästan domnat bort när en kille kom åkande mot mig. Han bromsade in så att isen skvätte över mina inåtböjda skridskor.

”Hej, jag heter Rickard”, sa han. ”Kom så ska jag visa dig hur man åker.”

Jag hann inte svara innan Rikard ropade på en annan kille.

”Pontus! Vi lär Viktor hur man gör.”

Jag såg förundrat på Rikard, han var så självklar och så direkt. Jag var van vid att behöva kämpa för att bli accepterad. Men Rikard verkade inte se hur jobbig jag var. Allt han såg var en kille som kämpade med något som han kunde och då rusade han dit för att hjälpa till.

Hela den dagen släpade Rickard och Pontus runt mig på isen. Tålmodigt visade de hur jag skulle böja knäna lite, luta överkroppen och använda armarna för att få rätt balans. Varv på varv på varv. Till slut lyckades jag ta mig runt utan att trilla. Det gick inte fort och det var inte snyggt men jag kom runt.

Pontus och Rickard åkte vid min sida och jublade första gången jag klarade varvet utan att trilla. Jag var lycklig. Inte så mycket för att jag började lära mig åka utan för att jag fick vara med, jag fick höra till. I Rikard och Pontus hittade jag vänner på ett sätt som jag aldrig upplevt tidigare. De gillade mig för mig och på isen var jag inget annat än en i gänget.

4

Alla sprang ut ur klassrummet så fort klockan ringde. Det var dags för första rasten på dagen. Jag gick långsamt ut, drog fötterna efter mig. Varje rast var en kamp. Alla hittade sina kompisar och sprang i väg för att leka. Jag närmade mig två killar, Johan och Markus, som jag gärna ville hänga med. De såg mig komma och viskade något till varandra.

”Får jag vara med er?” frågade jag.

De suckade men nickade motvilligt. Vi brukade leka men häromdagen hade jag sagt något som hade gjort oss osams. Det hände hela tiden. Vi kunde vara mitt uppe i en lek och sedan sa jag något som bara kom, någon blev ledsen eller arg och så fick jag inte vara med längre. Jag sa saker som kom upp i mitt huvud och så var jag helt plötsligt elak eller ”okänslig”, som vuxna uttryckte det. Men jag fattade aldrig hur jag skulle stoppa det eller ens på vilket sätt det var fel. Det gjorde mig ofta förvirrad för jag ville vara snäll, verkligen, men så blev det tvärtom.

Första lektionen efter rasten var svenska. Alla satt med sina böcker och jag visste att det skulle bli högläsning. Jag gjorde mig så liten som möjligt för att slippa läsa högt. Orden på sidorna hoppade runt och mina tankar försvann till vad som än fanns utanför fönstret vid min plats. Jag tänkte på allt utom

det som stod med hårda svarta bokstäver bland de färgglada bilderna i boken. Jag tänkte på skogen och hur träden vajade i vinden, funderade på om stammen kunde böja sig för att inte knäckas eller om det var rötterna som kunde dras ihop och tänjas ut som ett gummiband. I molnen utanför fönstret hittade jag former av hundar och blommor. Till och med en gammal tant med en krokig hand.

”Viktor.”

När min lärare Eva sa mitt namn kröp jag ihop ännu mer och hoppades att jag inte skulle synas. Men det gjorde jag såklart. Jag bet ihop och lyfte upp boken närmare ansiktet, jag hade inte lyssnat så jag visste inte var de var.

”Börja läsa där det står *Mamma kom in...*”, sa Eva tålmodigt.

Jag öppnade munnen och upprepade orden som hon just hade sagt. Sedan kom ett långt ord och jag stannade upp. Med fingret följde jag bokstäverna och försökte få fram ljuden.

”Mmm...”, stammade jag fram utan att kunna fortsätta.

Omkring mig började folk röra på sig. Några fnissade och andra viskade. En kille härmade mitt mmm:ande och någon gapskrattade rakt ut.

”Tysta!” röt Eva.

Jag stirrade ner i boken och mina kinder blossade. Tog ett andetag och tänkte försöka igen men fnissandet från de två tjejerna bakom mig var så högt att jag förblev tyst. Till slut, efter vad som kändes om en hel evighet, sa Eva:

”Jag tror att vi stannar där för idag.”

Tankarna snurrade där jag låg i sängen. Jag hade misslyckats med allt hela dagen. Trots att jag kvällen innan hade lovat mig själv att det här skulle bli en bra dag. Jag hade varit ensam hela lunchrasten, inte ens orkat fråga någon om jag

fick vara med. Stressen av att hitta sitt gäng gjorde mig så trött men tankarna snurrade och det gick inte att sova.

Jag funderade på vad jag kunde ta med mig till skolan imorgon. Jag hade fått en godispåse av mormor i helgen, om jag tog med den så skulle jag kunna bjuda flera stycken och då skulle jag få vara med. Alla ville ha godis, så mycket visste jag.

Veckan innan hade jag tagit med mig ett paket med Bal-
lerinakex som mamma hade gömt i skafferiet och då hade jag
fått leka med hur många som helst på rasterna.

Tyst smög jag upp och letade fram påsen från min skriv-
bordslåda och lade den i ytterfacket på ryggsäcken. Sedan
tassade jag tillbaka, drog täcket över mig och släckte lampan.